Posamezna številka stane 1 krono. Poštnina v državi SHS pavšalirana

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred ali v Mariboru s dostavljanjem na dom za celo leto 40 K, pol leta 20 K, za četrt leta 10 K, izven Jugoslavije 50 K. Naročnine se pošlje na upravništvo „Slovenskega Gospodarja" v Mariboru, Koroška cesta st. 5. Rokopisi se ne vračajo, a se dopošlja do odpovedi. Naročnina se plačuje unapej. —:— Telefon štev. 220. —:—

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uže „Katol. tiskovnega društva" dobivajo list brez posebne naročnine. — Uredništvo: Koroška cesta st. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravništvo sprejema naročnine, inserate in reklamacije. Cene inseratom po dogovoru. Za vsaka kratka oglasa primerna papnina. Nezapečatene reklamacije so poštnine prote. —:— Telefon st. 220. —:—

39. štev. Maribor, dne 29. septembra 1921. 55. letnik.

Ven z volitvami!

Kmalo bo leto, odkar smo imeli državnozborske volitve in v tem času smo bridko izkusili, da se korupcija veča od dne do dne in da je parlament brez vsake moči pred strahovlado patentiranih vladinovcev, Srbska zgodovina ve povedati strašne zgodbe nasilja in brezvestnega izkoriščanja iz dobe Obrenovičev, kralja Milana in njegovega sina Aleksandra, danes pa vidimo sami, da to niso bajke. Peščica ljudi s Pašičem in Pribičevičem na čelu uveljavlja danes isti način vladanja, kot ga je z največjo krutostjo in brezobzirnostjo izvajal Aleksander Obrenovič.

Tem samodržcem ali absolutistom ne gre za program, za socijalni in gospodarski napredek narodov, temveč za moč in oblast v državi. Kdor je z njimi, dobi vse, kdor je pa proti, kdor ne pripozna nadvlade peščice ljudi nad ogromno večino, in ne trpi, da bi vladne osebe na tako brezvesten način kupičile bogastvo ter skrbele samo za prospeh svoje stranke, ta postane „protidržaven" in se tudi na vse mogoče načine preganja in stiska.

Stari Pašič je zagrizen Velikosrbijanec, misli samo na Veliko Srbijo, Hrvati in Slovenci so mu pa nekako tuji, nevarni in sumljivi ljudje, s katerimi ni mogoče sodelovati. Najprej Srbi, potem šele Hrvati in Slovenci kot državljani tretje, nižje vrste. Velesrbska politika večine radikalov gre tako daleč, da se tudi na zunaj, napram tujim državam govori samo o Srbiji ter dosledno zatajuje hrvatski in slovenski življ.

Demokrati, ki vladajo z radikali, se v tem oziru ne razločujejo od njih. Ker ne morejo izpodriniti starega Pašiča, zato si pa delijo ž njimi moč in oblast v državi. Da si osigurajo svoje stolčke, so se vrgli na policijo in na notranje politične zadeve, Pašiču so pa pustili mesto šefa in zunanjega politika.

Zunanja politika nam nosi poraz za porazom, blamažo za blamažo in policaminister Pribičević se ne briga za krvave izgrede po južni Srbiji, Crnigori, ne vidi in ne briga se za od dne do dne naraščajoče trope hajdukov, sedi lepo v Beogradu, skrbi, da ga nikdo ne spodrine in z ogromnim številom svojih policajev preganja in zalezuje — politične nasprotnike policajdemokracije.

Strasno se je mudilo z ustavo in z centralizmom, češ, da bo s tem dana enaka svoboda in enak zakon za vsa tri plemena.

Sedaj imamo ustavo in to proslavljeno svobodo — radikali, policajdemokrati s „samostojnim" priveskom imajo vse, velika večina naroda pa vsak dan večje gorje vsled visokih davkov in brezvestnih špekulacij z narodnim premoženjem.

Ta proslavljena svoboda se je pokazala tudi v tem, da je popolnoma onemogočila sodelovanje vseh plemen in vseh slojev. Pri ustavnem glasovanju so podkupili samostojneže in Turke, davkoplačevalcem so naložili grozno breme, delavstvu so odvzeli 58 zastopniških mandatov in ogromno hrvatsko in slovensko večino so postavili pred zaprta vrata svojih kabinetov, kjer Pašič in Pribičević kujeta naklepe, kako bi se dalo še naprej vladati brez narodovega odobrenja.

Ideja vladinovcev je Velika Srbija, srbski kmetski in delavski narod pa kaže pod današnjim režimom ravno tako malo zadovoljnosti kot slovenski in hrvatski. To leto je bilo za vse povprek prav dobra šola. Vsi občutimo nevzdržnost današnjega položaja, naša kultura in naše socijalne težnje ne trpijo vladnih metod iz starosrbske Obrenovičeve dobe, ne trpimo, da se peščica špekulantov naziva „narod in država", nas pa smatra za brezpravno rajo!

Ce se že vladinovci tepejo in kregajo za moč in oblast, zahtevamo tudi mi svoje orožje — postavite volilne škrinjice in krogljice nam dajte!

Politika, ki nekaj nese.

Visoki politiki naše države, ki izhajajo iz visokih beograjskih rodbin, so že od nekdaj samo za koristno politiko, seveda ne za tako, ki bi koristila narodu temveč za ono drugo, ki polni prav hitro in uspešno lastne žepe. Srbski kmetski in delavski narod je po preobratu našel doma porušena domovja in opustošena polja, politiki so si pa znali tudi na Krfu, v Franciji in vsepovsod, koder so hodili, pridobiti dosti denarja v najboljši valuti.

Pašič n. pr. ima danes svojih dvesto milijonov dinarjev in na vseh uličnih vogalih po Beogradu velike hiše, med bogatine se štejejo tudi druge visoke politične osebnosti in tako vidimo, da je bil vojni čas za narod grozno trpljenje, za visoke politične glave pa dober profit.

Nastala je velika, plodovita Jugoslavija in profitarsko polje za to gospodo se je zelo povečalo. Eni so šli kot konzuli v zemljo „zdrave valute", kjer so s svojo službo združili dobro trgovino, drugi pa so se doma s vso silo vrgli na razne špekulacije.

Tuji in naši profitarji se prav dobro poznajo, državne nabave se vedno vršijo med dobrimi znanci in mastni profiti drčijo v nikdar polne žepe.

Sedaj ravno je Pašič na tem, da prav dobro obskrbi svojega sina. Francozi bi se radi iznebili starega, nerabnega orožja in drugega vojnega materijala, zato so se pa obrnili na svoje stare beograjske znance, da se v državi SHS ustanovi konzorcij, ki bo oskrboval naše vojaštvo. Stvar so vzeli pravi ljudje v roko: Pašičev sin Rade, minister na razpoloženju Velizar Jankovič in še drugi „velezaslužni" veljaki naše države.

Dobre špekulacije gredo vedno na škodo države in na breme davkoplačevalcev in tako tudi ta.

Konzorciju, ki nosi lepo ime „Omnium Serbe" — to je „vse srbsko", bo morala dati država zemljišča zaston, 50% popusta po železnicah in prost uvoz in izvoz. Stvar je že gotova. Blizu Kraljeva ob reki Ibri se zgradi velika fabrika in ministrski svet je že izdal — svoje dovoljenje,

Pašičevo društvo hoče profit in s tem mirna Bosna, če bodo davkoplačevalci še tako stokali in trpeli. Parlament pri tem nima besede, to pa zato, ker se zaslužnim ljudem kot so Pašič in Jankovič ne sme odbiti profit in ker smo v — parlamentarni državi.

Naša zmaga pri volitvah v cenilne komisije.

Pri volitvah v cenilne komisije za dohodninski davek dne 25. septembra je Slovenska ljudska stranka sijajno zmagala v večini okrajev na Slovenskem Štajerju. Udeležba sicer nikjer ni bila posebno velika, a naši možje in žene so prišli iz najbolj oddaljenih krajev, da oddajo svoje glasove stranki in možem, do katerih imajo zaupanje. Kakor pri vseh volitvah, tako so tudi tokrat nastopile proti naši Slov. ljudski stranki vse mogoče stranke. V sodnem okraju Maribor-okolica so n. pr. proti nam nastopile te-le liste: Samostojna, socialdemokraška in trgovsko-gostilničarska. A nad vsemi temi je naša kljub silnemu naporu nasprotnikov sijajno z veliko večino zmagala. Dobili smo absolutno večino 62 glasov nad vsemi strankami. Naši volilci in volilke so držale strogo disciplino. Že zjutraj pred 7. uro je bil hodnik pred voliščem zaseden od naših volilcev, ki so prišli nekateri peš po 4—5 ur daleč. Enaka poročila dobivamo iz drugih okrajev. Slava zavednosti vrlih našincev!

Vlada bo poleg izvoljenih članov imenovala v komisije po vseh okrajih še polovico neizvoljenih članov. Ko bodo komisije tako sestavljene, se bo začelo delo. Dolžnost in naloga teh komisij bo, da strogo pravično in nepristranski preiskujejo, komu se glede predpisovanja dohodnine godi krivica in komur ne. Naši ljudje, ki se jim godi krivica, naj pošljejo enemu izmed izvoljenih članov podatke, da bo dotični lahko branil pri komisiji pravice posameznih davkoplačevalcev. V tem oziru bo Slovenska ljudska stranka šla našim ljudem na roko na ta način, da bo po vseh okrajih na sedežu sodnega okraja skušala dobiti zanesljivega zaupnika, ki bo zbiral vse te pritožbe naših davkoplačevalcev in jih izročil članu cenilne komisije.

Slovenska ljudska stranka je vesela te nove zmage, osobito radi tega, ker naše ljudstvo s tem samo javno priznava, da je edino naša stranka tista, ki gre prizadetim nesebično povsod na pomoč. Kakor naša stranka pošteno brani vaše koristi, tako ji stojte vi možje tudi povsod in vselej zvesto ob strani.

Bavarska Kmet. Zveza.

Kmetske zveze s katoliškim programom, kakor ga ima naša Slovenska kmetska zveza, so organizirane tudi po drugih državah: v Belgiji, v Nemčiji, Avstriji, Čehoslovaški, Italiji, na Francoskem itd. In zelo močne Kmetske zveze so to! Bavarska katoliška Kmetska zveza šteje nad 170000 članov, Kmetske zveze v Avstriji skupno tudi blizu toliko, francoska Kmetska zveza nad 1 milijon.

Za člane naše Slovenske kmetske zveze je zelo važno, da vejo, da niso sami, ampak da se za kmetske koristi na krščanskem programu bori tisoče in tisoče kat. kmetov v drugih državah. Zato si bomo v prihodnjih štev. „Gospodarja" ogledali, kako so organizirane Kmetske zveze po drugod. — Začnemo z Bavarsko.

Ogromna večina bavarskih kmetov je organiziranih v katoliški „Bavarski kmetski zvezi", ki šteje nad — 170.000 članov Prva Kmetska zveza na Bavarskem je bila ustanovljena l. 1893. Kmalu jih je sledilo še šest. L. 1898 se je vseh sedem okrožnih Kmetskih zvez združilo v osrednjo Kmetsko zvezo, ki se je pod vodstvom znanega dr. Heima razvila v sijajno organizacijo. Razpredena je po vseh ka-

Zaklad na otoku.

Iz angleškega prevedel Paulus.

(Dalje.)

Precej utrjen mornar sem že sicer bil, in vajen nemirnih ladijskih desk, ampak takega guganja in valjanja pa le nisem mogel prenesti, posebno še ne na prazen želodec.

Morebiti je to vplivalo na mene, morebiti otožna enoličnost otoka ter njegovo divje skalovje, morebiti tudi votlo grmenje valov, ki so se lomili nekje od strmem obrežji — skratka, četudi je solnce sijalo jasno in toplo, in četudi so najraznovrstnejši in nad vse zanimivi morski ptiči kričali krog ladje in lovili iz morja ostanke jedil, in bi si človek po takem dolgem potovanju preko neizmernega morja pravzaprav moral poželeti, da pride zopet na suho — kljub vsemu temu mi je srce zlezlo v škornje, kakor pravijo, in od takrat sem iz dna duše sovražil otok in njegov zaklad.

Dolgočasno delo nas je čakalo še tisto jutro. Vetra ni bilo nobenega — morali smo spustiti čolne v morje — privezati nanje jadrnico in moštvo je je moralo z veslanjem potegniti skozi ožino v varni zaliv med otočičem kostenjaka in glavnim otokom.

Stopil sem v enega izmed čolnov, čeravno nisem imel v njem ničesar opraviti. Vročina je pripekala in ljudje so grozeče mrmrali pri svojem trudapolnem delu. Anderson je poveljeval v mojem čolnu in namesto da bi bil skrbel za ubogljivost in red med moštvom, je gordnjal glasneje nego vsi drugi.

„Naj še bo!" je dejal in zaklel — „saj ni za vedno!"

Te besede so bile za nas jako slabo znamenje. Dosedaj je moštvo vsaj še radevolno in pridno opravljalo vse svoje posle, čim bliže pa so prišli zakladu, tem huje jim je stopala upornost v glave.

Dolgi John je ves čas stal pri krmarju in vodil prevažanje. Poznal je ožino med otokoma, kakor svojo dlan in zares je varno spravil jadrnico na mesto, ki ga je sidro zaznamovalo kot najpripravnejše za sidrišče, krog četrt milje oddaljeno od otoka kostenjakovega in ravno toliko od glavnega otoka.

Skozi prozorno vodo sem gledal na morsko dno, z drobnim peskom je bilo pokrito. Sidro je pljusknilo v vodo in cele jate ptičev so se pri tem ne navadnem glasu kričavo dvignile ter so krožile nad gozdovjem, pa kmalu so zopet posedle po drevju in nanovo je zavladal mir nad otokom.

Naše pristaniščе je bilo od vseh strani naozko obdano od bregov. — Drevje je segalo prav doli do morja, obal je bila nizka in lahko dostopna, in se je na zapad dvigala proti gričevju. Dvoje potočičev, ali bolje rečeno: dvoje močvirnih jarkov se je stekalo v zaliv in rastlinstvo ob njih je kazalo sumljivo, strupeno bujnost.

Niti sapica se ni genila v ozračju, mrtva tišina je ležala nad otokom in nad morjem, le valovi so daleč nekje grmeli ob skale. Po noči jih je še dvignil veter in šele danes so se privalili do otoka. Duh kakor po gnilem listju in trhlih štorih je visel nad pristaniščem. Zdravnik je vohal in vlekel zrak skozi nosnice, kakor človek, ki preiskuje pokvarjeno jajce.

„Nisem izkušen v iskanju zakladov", je dejal, „ampak svojo lasuljo stavim, da je tu-le mrzlica doma!"

V čolnih se je moštvo obnašalo — sumljivo Naravnost grozeče pa so se vedli, ko so se vrnili na ladjo. Poležavali so po krovu, godrnjali so in mrmrali. Vsako najmanjše povelje so sprejeli z jeznimi, temnimi pogledi in ga nevoljno in malomarno izvršili. Celo kar je bilo poštenih mož, se je zdelo, da so podlegli slabemu zgledu, kajti ne enega ni bilo na krovu, ki bi bil posvaril tovariše.

Upor je visel nad našimi glavami, kakor grozeč črn oblak, ki nosi nevihto — — —

Bližajoče se nevarnosti pa nismo videli samo mi spodaj v kabini. Dolgi John je bil z vsemi močmi na delu, hodil je in šepal od gruče do gruče, dajal povsod dobre nasvete in kazal dober zgled, da ga boljšega ni mogel. Samega sebe je prekašal v uljudnosti in ubogljivosti, ves prijazen je bil, za vsakega je imel dober smehljaj. Ce je prišlo kako povelje, koj je bil John na svoji bergli z najpostrežljivejšim „Da, da, gospod!", kar ga je bilo mogoče slišati. In če ni bilo drugega posla, je zakrožil eno veselo pesem za drugo, da bi prikril nezadovoljnost tovarišev.

Dalje prihodnjič.